

teh spada na poprejšnje podložne okoli 96 milijonov in 400.000 gold., na deželno tretjino 75 milijonov 900.000 gold., na državno kaso za povračilo odpravljenih prepisnin okoli 35 milijonov.

Po ukazu cesarskim od 11. aprila ima na nasvèt ministerstva denarni zaklad, iz kteriga se bo odškodnina za oprostene zemljiša plačevala, o vsih svetih tega leta v djanje stopiti. — Ta odškodovavni zaklad se bo napravil 1) iz letnih činžev ali pa iz kapitalov, ki so od oprosteneh zemljiš plačati, 2) iz davkinih naklad in družih odrajtivil, ki jih ima vsaka dežela, od vsih svetih tega leta začemši, za poplačanje tiste tretjine (driteljca) odrajtati, ki na deželo spada, in 3) iz tistih zneskov, ki jih ima država (cesarka kasa) za nekatere prepisnine plačati. — Činži, ki jih imajo nekdanji podložni od prerajtaniga celiga odškodniga zneska, po 5 od sto, plačati, se imajo cesarskim davkinim vradijam (gosposkam) z zemljišnim davkam vred v navadnih dôbah ali brištih, kakor se zemljišni davki plačujejo, brez da bi smelo kaj na dolgu ostati, naprej plačevati; kdor tega ne stori, bo po tistih postavah, ki za izterjanje zemljišniga davka veljajo, s silo primoran. — Vsi kapitali (cele odškodninske šume) ali pa na dolgu ostali kapitalni zneski, kteri nar manjšiga zneska ne dosežejo, ki ga bo ministerstvo po zaslišanju deželne oprostivne komisije in deželniga poglavarstva odločilo, se morajo o dveh letih gotovo plačati. Začetek teh 2 let bo ali o vsih svetih tega leta, ali pa pozneje, kakor bo po dogotovljenim prerajtu davkna vradija naukaz dobila. Zastran tistih plačil, ki se imajo o enim letu odrajtati, veljá že dana postava. Poplačanje vsih kapitalov, ki od ministerstva postavljeni nar manjši znesek presežejo, se ima s činži vred po preteku enoletniga brišta o 20 letih dogotoviti, tako da se vsako leto porredama odločene plačila odrajtujejo. Tudi se zamore na dolg kapitala več odrajtati, kakor je to že po vsaki deželi obstoječih postavah znano. — Če se dva med seboj pogodita (zastopita), zna tudi kak drug namesto njega kapitalni dolg za poplačanje prevzeti, za napravo tacihih prepustivnih pisem (cesijonov) in za vpis v javne bukve ni nič plačati. — Tudi plačila kapitalov prejemajo cesarske davkine vradije. — Tista tretjina, ki jo ima dežela plačati, mora po določeni vsakeletni plači zadnji čas o 40 letih poplačana biti. — Ta tretjina se bo nabrala iz naklad na naravne davke (gruntne, hišne, dobitne in dohodkne davke) in če bo treba tudi iz naklad na neravne davšine, ki so za take naloge pripravne. Koliko bojo ti letni nakladi (Zuschlag) znesli, bo, gledé na izkazano potrebo, posebna postava *) pozneje določila. — V polajšanje teh davkinih plačil se imajo tiste deželne premoženja obrniti, ki se bojo za splačanje tega deželniga dolga namenile, ali drugi v ta namen odločeni pripomočki. Letni ostanjki davkiniga ali družiga pripomočniga zaklada (kontribucij), ki v nekterih deželah obstojí, se znajo po dovolitvi deželniga poglavarja za poplačanje zemljišnih naklad v prid pri tem zakladu vdeleženi obrniti. —

Daljne določila tega ukaza zapopadejo napravo dolžnih pisem, in vradne obravnave celiga tega opravila.

Opravičeni (to je nekdanje gruntne i. t. d. gosposke) dobijo 5 procentne dolžne pisma, ki se imajo po gotovih poplačilnih pravilih o 40 letih poplačati.

Od ljudskih šol

po slovenskih deželah.

Ker smo te dni v nekim Dunajskim časniku brali, da ima slav. ministerstvo úka hvale vredni namen, v vse dežele v šolstvu zvedene može poslati, ki bojo

*) Poglej »novičarja iz mnogih krajev.«

Vred.

po prejetih vodilih natanjko preiskali vse zadeve ljudskih šol, hočemo o ti priliki tudi mi svoje misli razodeti, ki se opirajo na lastne skušnje in na od več modrih mož, kterim je prava osnova ljudskih šol pri sercu, nam odkrite svete. Stare slabe robe ne bomo hvalili in napák ne bomo zakrivali, za to ker nismo v šolstvu zapopadeni, se tedaj nikomur zameriti ne bojimo, — pa tudi prenapetiga ne bomo terjali, ker vémo, da ni mogoče, da bi vse mahoma popolnoma bilo.

Da je omika slovenskiga prostiga ljudstva dosihmal grozno zanemarjena bila, je sploh znana žalostna resnica. Znano pa je tudi, od kod je to izviraló: 1) od premalo šol, 2) od slabih šol, 3) od nejevoljnosti starišev do šol.

Le ko se bojo te ovire odpravile, se bo povzdignila omika ljudstva, ktera je človeku sveta dolžnost, ker mu Bog ni uma zato podaril, da bi ga v zemljo zakopal, ampak da bi ga razbistril v čast Bogu, v prid svoj, in v prid dežele, v kteri živi.

Kdor pravi: „čmu je kmetu šola!“ si misli: „za kmeta je nar bolje, ako neumen ostane.“ Nagibi tacihih misel pa so — malopridni, pregrešni. Nočemo odkrivati, zakaj še nekteri prosto ljudstvo neumno želé. Če pa terdimo, da je omika za človeka, za kristjana, za državljana potrebna in od Boga zapovedana, ne terjamo — se vé da — učenosti od prostiga ljudstva, ampak le toliko in takošnih vrednost, ki so mu v njegovo dušno in telesno srečo potrebne. Teh pa ni veliko.

Po tem takim tudi zaveržemo tisto nezrelo omiko ali prav za prav spako, ktero vidimo na nekterih popačenih mladenčih, ki so nekoliko lét v šolo letali, pa zavolj nemarnosti v učenju ali slabiga zadržanja šolo zapustili ali jo clo zapustiti mógli. Taki pridejo po tem na kmete domú, so v pohujšanje vsim sosedam, da s perstam na nje kazaje, pravijo: „lepe reči se v šolah naučé!“

Ali, ki tako govore, ne pomislijo, da so taki mladenči le izveržek šol, da so na kant djani študentje, da tedaj ravno tako malo veljajo, kakor na kant djan kmet, rokodelec, kupec i. t. d.

Krivično je tedaj, po tacihih malopridnih izgledih šolo sploh obsoditi in je ravno tako krivično, kakor če bi kdo rekel: „ker je na kant djan kmet Boštjan malopriden, so vse kmetije za nič.“

Vunder ne smemo prostimu ljudstvu tacihih krivih razsodkov zameriti, ker sámo nima šolske omike, tedaj tudi prida šol ne pozná. Ali tudi na svojih otrocihi, ki v šolo hodijo, ne vidi veliko prida od šol; to pa je od tod, ker so ljudske šole dosihmal slabe bile, kterim pa se ima po resni volji slav. ministerstva úka pomagati na boljši stan občekoristnosti, ki jo vsakdanje življenje terja. Prenaredba je težavna in se ne bo mogla čez noč vpeljati, ker za dobre šole je pred vsim dobrih učenikov potreba; tacihih pa sedaj, ko so jim bili tako grozno pičli dohodki določeni, ni veliko, in jih o tacihih revah tudi ni móglo veliko biti.

Ako tedaj hočejo šole prihodnjič koristne biti omiki ljudstva, se jim mora pri korenini pomagati; korenina dobrih šol pa so dobri učeniki, dobri uki in dobra učitba. (Konec sledí.)

Petero potrebnih reči pri dovolitvi zakona na Slovenskim.

Is Dolenskiga.

Pred nekaj tedni je dopisniku sledéče poterdilo v roke dospelo, ki ga ni malo veselilo:

„Poterdilo,
ki se da Matijetu Gregoriču iz L., da je položil znesek od 3 gld. v zagotovilo, da bo zavolj svo-

jega nadstojnega zakona še o tem letu 15 sadnih drevesic na svojem zemljišu posadil, in da preko (čez) 24 ur ne bo piroval“ (ženitnine obhajal.)

To prebravši sim željno zdihnul: ko bi k tema dvema še te tri pristopile: namreč 3) da bi ne smela ne mladeneč ne devica v zakon stopiti, dokler bi ne znala v maternem jeziku saj ročno brati; 4) da ne sme nobeden v zakon stopiti, ki nima dovoljnega premoženja; 5) da bi se nobeden nastaniti ne smel na samotnih krajih, ali saj ne v vinskih gorah. Bile bi te zapovedi gotovo človeštvu močno koristne.

Od prve zapovedi, to je, zasajenja drevés, je pa le potem kaj prida ali hasni dočakovati, ako bojo svedoče (spričebe) resnične, ne pa da bi se za en bokal vina dobile.

Druga zapoved — ne predolziga pirovanja (ženitovanja, bi utegnila biti velike koristi, ako bi se na njo natanko gledalo, samo da bi morala biti kaznen njenega preloma veči. Nevedežev je na južnih stranéh Krajske dežele še grozno veliko, ki ne umejo ne meje me mere, kadar se ženijo. Bolj je siromašen, bolj bi se rad takmal z bogatinom. Nabere si svatov kakor premožni, in praznuje s tolikimi pojedži ženitnino celi božji teden. Ko pa svatba mine, revež strada, da se mu trebuh ljupi, in pojedžev ga posihmal ne pozna nobeden.

Tretja zapoved bi bila za vsako deželo blažna naredba; za nas pa Slovence neprecenljiva dobrota, kajti slovenski jezik se v pisarnicah ne rabi, in pisma, ki jih kmetje od tod dobivajo, se pišejo v njim nerazumljivem jeziku, ki ga v slovenščini zučen umeti ne more. Tega v drugih deželah za šole poglavitnega nagnila Slovenec pogreša, nevedež pa pravi: Samo zato pošiljati otroke v šolo, da se na bukvice moliti naučé, se pač nuja ne plača. Od tod navadne besede: „Krajska šola in pa nič.“ Ali ni takó? To je vzrok, da ljudstvo rado rado vidi, da mu se ne narivajo šole. Ako bi tako ne bilo, kako bi stare velike fare Šmarjeta, Škocijan, Trebelno (na dlje ne grem, boječi se, da mi ne zmajnika popirja) ostale brez šol, dočim ima uboga lokalija od 700 duš svojo šolo na Kočevskem? Kako bi Trebelani ne imeli raji učénika namesti organista, ki mu na leto preko 90 mernikov pšenice, 60 veder vina in previda dajejo za vžitek?!

Kdor tedej nevednost in vraže našega ljudstva natančno pozna in ga iskreno ljubi, bo gotovo z mano ozir 3. zapovedi enake misli. Mrak uma je v nekih krajih naše deželice še tako velik, da človekuljubu, ki od nikodar željnega prosvéte traka zagledati ne more, serce od žalosti poka. Iz take noči uma tu samo en izgled: Ni zdavno, kar pride neka baba k zdravniku. Ko pisavca tega sestavka zagleda, ga vpraša: ali ni on gospod léčnik (zdravnik)? Za šalo jej reče, da je. Na to mu velí, da bi rada z njim govorila na samem. To jej dovoli, in migne nažočnim, se odaliti. Po tem mu začne pripovedovati od dveh nesrečnih zakonskih, ki nimata nobenega otročiča. Da bi se tega vzrok oznašil (oznašiti, to je, skrivne grešne dela razodeti, od znahe) mu poda od žene kolarde, od moža pa kapo. To iz rok vzešči v babo virí. Pripoveda mu na dalje od krave, da ima veliko in tudi dobrega mléka; ali ko se mesti začne, se zvedení in se nič masla ne stori. Mu prav tího na uho šepta, da imajo sum na neko sosedo, s katero so že dovelj se zavolj tega sovraštva in kara navzili; da so enkrat pri možnji žabo krastačo v kablico deli in potem iz mléka vzeto v ogenj vergli, češ, da bo tudi sosedu uni hip kot žaba gagnila v ognju, kar se vender zgodilo ni, samo mučno jej je bilo prihajalo. Med temi besedami razvija zamazano cunjo, pa mu konec repa, ki ga je doma kravi odrezala in sabo prinesla, pod nos molí, da bi jej tudi onde razodel

vzrok. Od sramote ga na to zona obide in nejevoljen postane, da se tudi ta baba človek imenuje!

(Dalje sledi.)

Kako bi se mi Slovenci v književnim jeziku zjedini?

(Konec.)

7. V „Ljublj. Časniku“ smo brali, da g. Močnik slovensko matematiko piše. Matematika pa potrebuje znaminj. Eno tako napčno znaminje se nam zdi „gl.“ za goljdinar. Beseda „goljdinar“ je družim Slavjanom popolnoma neznana (Čehi velé zlati, Iliri forint), pa tudi ni slovenska, je namreč spaček nemškiga „Gulden.“ Res da Krajnci zdaj nimamo druge, in jo moramo še rabiti, samo na Koroškem in Štajerskem je ranjš, poleg Kupe pa ranški v navadi, pa je menda tudi spaček od Rheinisch. Kako bomo ta dnar ob kratkem zaznamovali? Moretiti z „gl.“? — Poglejmo na Nemce, njih je blizo 40 milijonov, in njihova beseda „Gulden“ je dobra, pa vendar si je ne upajo z „gl.“ zaznamovati, ampak ostanejo pri starem znamnju fl. (florenus), katero rabijo tudi Francozi in Talijani, kader od našega dnara pišejo. Kakšna pa je pri Slavjanih? Eni pišejo goljdinar, znamnje gl.; drugi ranjš; znam. rn., tretji forint, znam. fr., zopet drugi zlati, znam. zl. Ali ni to prava confusio babylonica! Ker se v imenu zjediniti ne moremo, zjedinito se saj v znamnju, katero zna vsak po svoje zgovarjati. Mi navsvetujemo staro znaminje fl. 1) ker ga cela zapadna Evropa rabi; 2) ker je dozdaj navadni gl. germanizm. germanizme pa moramo iz slovenšine iztrebiti; 3) ker je še pri nas v vsih šolah, kancelijah, štacunah, davkinih knjižicah in vsih računih v navadi; 4) ker je to matematično znamnje, kakor je postavim, £ cekin, Ct . cent, f funt i. t. d. — Pa še nismo gotovi.

8. Še najdemo mnogo za grajati, o pravopisu lastnih imen. V prav novih knjigah, tudi v Javornikovem sv. pismu in v časopisih se bere: Gaca, Caharija, Laccar, Jezus Nacarenski i. t. d. Jeli mar res glas grečkiga ζ enak našemu c? Ali nam ne bo vsak mladeneč, ki se začénja greško brati učiti, povedal, da je $\zeta = \delta s$, toraj njegov glas berž ko ne popolnoma enak našemu z v Gajevem pravopisu. To kaže, da so Slavjani čerko z v prav izvirnem glasu v svoj pravopis vzeli. Nemški z ni enak v glasu greškemu ζ , in če Nemci pišejo Nazareth (pri njih lastna imena izvorni pravopis ohranijo) se napak bere Nacareth, prav pa Nazaret. O lastnih imenih toraj, če vam izvorni pravopis ne dopade, nam saj čerko z ohranite, zakaj če jo mi tudi po velevi Gajeviga pravopisa beremo, smo izvirnemu glasu gotovo bliže, kakor če c pišemo in zgovarjamo.

Nek rodoljub nas je lani ali predlani v „Novicah“ opomnil, da nikarmo pisati v imenu Marija čerke j, ker je nepotrebna, gerda viditi, in nas brez potrebe odcepi od vsih Slavjanov in od cele Evrope. Prišla je tudi na svitlo knjižica: „Maria, mati pobožnih otrók,“ v kateri je imé Marija brez j pisano. Ročno jo otroci berejo, in čerke j nič ne pogrešajo. To kaže, da je res nepotrebna. Če je pa v resnici tako potrebna, zakaj se pa v 3. sklonu slov. pisatelji s samem povdarkom zadovolijo, in pišejo „Marii, saj jo tudi tukaj nekteri izrekujejo „Mariji*“). Nepotrebna pa je tudi, za oči gerda in ločivna pri vsih lastnih imenih iz latinskega na zlog ia izhajočih. Vkljub imenovanemu opominu v časopisih in skoraj v vsaki, tudi novi knjigi najdemo: Marija, Lucija, Cecilija, Rozalija i. t. d.

*) V višebroju imajo lastna imena skoraj v vsakem jeziku kaj posebnega. Tako moramo tudi Slovenci v 2. sklonu na koncu čerko j pisati, postavim 5 češena si Marija. Ta sklon se pa poredko rabi. Pisatelj.

kar ne vidimo pri nobenim družim ljudstvu celiga sveta! Otrokam na Nemškem se razlagajo prvi poduki v nemškem, na Laškem v laškem, na Francozkim v francozkim, na Angležkim v angležkim — le Slovenec je bil obsojen, da ni mogel še prve potrebne omike v čisto svojim maternim jeziku dobivati!!

Poglavni namen ljudskih šol pa ni, da bi se otroci s ptujim jezikom, in — kakor večletne skušnje glasno govore — brez vsiga prida vkvarjali, ker se ga nikdar ne naučé, poleg tega pa vikši namen ljudskih šol — omika ljudstva — v pogubo gré.

Zares ravno tako žalostno kakor čudno je, da clo skušeni in scer previdni možje tega ne spoznajo, akoravno sad naših dozdanjih šol odkrit pred njimi leži! Ali ne slišijo starišev po deželi, kako šole sodijo, po tem kar vidijo nad svojimi otroci, ki so v take šole več let hodili? Kako drugač bi stariši govorili, ko bi vidili boljši sad šolskiga poduka pri svojih otrocih, — ko bi jim znali potrebne pisma, konte, plačilne liste i. t. d. izdelovati, — ko bi jim vedili o mnogoverstnih priložnostih od zemljopisa kaj povedati, iz zgodovine kaj razložiti, — kakošen natoren prikazik razjasniti i. t. d. Ali od vsiga tega nič ne vedó, — in če jim po tem tudi kakošno nemško pismo iz kanclije podajo, stoji fantè kot osliček pred očetam, ki ima prav, ako nad njim zarenčí, da ni bilo nuje vredno, da se je več let po šoli plazil.

Odgovoríte nam, pošteni možje! ali ni taka? Ali ni tedaj gréh nad človeškim umam in nad človeštvam sploh, ako že ljudskim šolam ptuji jezik vriva, da le otroke zbega in jim omiko ovéra, za katero je Bog človeka vstvaril.

Pri ptujim jeziku mladíni vsa vednost zastane, če bi se je bil tudi kaj pridobila, kakor hitro jo učenik zapustí, in nazadnje vse skupej pozabi! S ptujim jezikom učitelj in učenec kakor Sisif skalo na verh gore vlačita. Po omarah in policah nemške pismenosti in druge šolske bukve plesnijo, zato ker jih bravci ne umejo; v glavah pa kopní, kar so se iz njih nekdanj učili.

To krivično vrivanje nemšine clo v ljudske šole je naše prosto ljudstvo tudi tako zmotilo, da misli: da nemško znati in pa omikan biti je vse eno, kakor jim tudi vse za eno veljá: slovensko znati ali pa priprost revež biti. Vsih teh nerodnost smo pa sami, in zlo tudi naše šole krive. Mi se učimo zgodovine, šeg, jezikov nekdanjih in novih narodov, — le slovensko je bilo do poslednjih časov v tistim kotu, kamur se nepotrebna šara meče; pri ptujim smo se za eno čerko vlekli, v domačim za cele bukve nismo marali; v ptuje smo bili zaljubljeni, zato ker je ptuje, — domače smo merzili, zato ker je domače bilo.

Kar je vlada rajnciga cesarja Jožefa v slovenskih ljudskih šolah napčniga storila, je vlada našiga sedanjiga cesarja Jožefa popraviti obljubila, ker §. 4. temeljnih pravíc Avstr. vstave razločno pravi: „Za občinsko omiko ljudstva se ima po očitnih šolah, in scer v tacih deželah, kjer narodi različnih jezikov prebivajo, tako skerbeti, da tudi tisti narod, kateri je v kakošni deželi manjši, potrebne pripomočke za izobraženje svojiga jezika in za omiko v tem jeziku zadobí.“ To je volja cesarjeva. In ukaz c. k. ministerstva uka 2. sept. 1848 šte. 5692 ravno tako razločno pravi: „V ljudskih šolah, kamor se začetne šole s tremi razredi poglavnih šol štejejo, se imajo učenci prihodnjič v maternim jeziku učiti.“

Nikjer še nismo brali, da bi bilo slavno ministerstvo ta ukaz preklicalo ali pre naredilo, — v ljudskih šolah se ima tedaj vse v maternim jeziku učiti, in to je edina, nar gotoviši in nar krajši pot, slo-

vensko ljudstvo s tistimi vednostmi navdati, ki se k njegovi prvi omiki potrebni.

(Konec sledí.)

Petero potrebnih rečí pri dovolitvi zakona na Slovenskim.

(Konec.) *Iz Dolenskiga.*

Kdo bi izmed nas, ljubi bravci! svojo prosveto (razsvitljenje uma) zameniti hotel za mrak uma, v katerem tolikšna množica ljudi tava? Kdo bi se pogrezniti hotel v tiste vraže, v katerih je nekdan bil, in od njih prestati tisti strah, ki ga je nekdan terpel? Menim, da ga ni takega mati rodila; mar več je vsaki za ta neprecenjeni dar hvaležen Bogu. Ako je pa prosveta uma za vès človeški rod tako velika dobrota, zakaj se je tako majhno število človeštva vdeležiti sme? Zakaj se ne da večini priložnost piti iz tega krasnega vira? Ali je morebiti prosveta samo za nekatere, in to bolj imenitne stanove ljudi? Začetnik naše svete vére se ni navračal k gradom in dvorom knezov in velikašev izjemce; ni hodil tiho memo kmetove hiše, ni opustil osibenikove bajte, tega ne, marveč si je izbral izmed priprostega ljudstva učence, ki so, kakor njih Mojster, oznanovali luč resnice pred modrimi in priprostimi, visokimi in nizkimi, bogatimi in revnimi, in so bistro dokazali, kar se pred njimi nikoli pripetilo ni, da prosveta uma imenitnim in priprostim na enak način v deželi pripada. Pripomočkov pa v dosego tega namena manjkati ne more, manjkati ne sme. Ako se dobi za toliko družih novih naredb denarji, se bojo dobili tudi za šole.

Res je, da se je naše slavno ministerstvo hvalno poganjati jelo za šole, ki že od rajn. cesarja Jožefa počemši se v naši deželi vstanovljujejo, pa se še zdej vstanovile niso. Vedno dobivamo povelja ozir vabe otrok v šolo, gledé skerbi za poduk i. t. d.; pa se jih vender nastor tej prizadevi ministerstva za prosveto ljudstva veliko najde, ki stavijo sum v njegovo zbiljo, kajti ni nobenega povelja, ki bi sililo otroke od 6. do 12. leta v vsakdanje, od 12. do 18. leta v nedeljske šole. Starši ne poznajo nobene druge zapovedi gledé šole ko svojo voljo. Torej skačejo od rečenih lét otroci okoli šole, dokler se učitel bavi z majhnim številom otrok v šoli. In to se godi tudi ondi, kjer imajo „Bezirkshauptmani“ svoj sedež. Na prošnjo in pritožbo se nobena pomoč ne dobí. To, velim, je vzrok, da jih veliko pravi, da ministerstvo nima zbilje za šole; jaz bi pa mislil, da ministerstvo le ne vé, da pri nas vlada tolika nemarnost do šole. Na nemškem se povsod gleda na tanko, da otroci v gori rečenih létih hodijo v šolo; mladeneč ne sme v nobeno zabavno društvo, dokler nedeljskih šol ne dostojí. Pri nas se pa v tem času raj kaji drugega počenja. — Nadjati se je, da bo tudi pri nas ministerstvo temu doskočilo.

Četerta zapoved bi overgla pred nekaj léti dano škodljivo postavo, ki v zakon stopiti dovoli brez ozira na premoženje, in je rodovitna mati tatinstva. Žehlapci s sosednimi deklami stopajo v zakon brez izstopa iz službe. Kdor ima le kak kosec ali kerpo nograda, si verh hrama stanico postavi in se oženi. Nakotniki (Auszügler) grunte svojim otrokom izročivši, ko z njimi slagati ne morejo, se podajo k nogradu, ki si ga za živež do smerti izgovorijo, in stanujejo ondi. Vinske gore so zdej na Dolenskem poljudstvene tako, da je skoro več osibenikov, kakor mejašev. Njih sile revno stališe se mora imenovati dom lakote in gnjezdo tatinstva. Poklican k nekej bolnici v goro, stopivši v stanico, ki tudi službo kuhinje in veže obavlja, zagledam uboštvó, da sim ostermel; — bolnica je ležala na dveh dilah nekaj slame pod sabo imevši; slepa stara mati je slo-

nela v kotu, gospodinja je stala pred pečjo, in gospodar, ki je ravno iz Ljubljanskega grada domú prišel, je bil poleg vrat. Po overšenem opravilu izidši iz hiše se oziram okoli bajte, in mojim očem se nastavi zahod, pritisnjen k zraven rastečej hruški. Od revšine ganjen do solz, vprašam vodnika: Od kod ta družina živi? Pokaže mi s perstom en koscec tertja rekoč: „To je vse, kar imajo.“ Kako bo ta ubožec, si mislim, hranil številno družino, ki nobenega rokodela ne vé? Kmet sam teško živi. Tisti, ki tako nepremišljena dovoljenja delijo v zakon, ne dajo mu nič iz svoje blagajnice (premoženja.) On je tedej v zločinstvo (hudodelstvo) prisiljen, ker se od zraka živeti ne da. Torej kradejo ti reveži o jeseni pri beli luni: grozdje, fažol, krompir, sadje, in vse, kar se nenazočnim mejašem vzeti zamore. Spomlad popukajo v sadežih odrastlike in jih drugod prodajajo. Tu tičijo in imajo svojo zalego tatinska in večkrat roparska društva, ki hrame po goricah razbijajo, s pepélom, ugljenjem, ali moko opípani tudi premožne hiše napadajo po tolovajsko. Zoper take tatove ne more vlada mejašev braniti, ko bi tudi na vsaki meji nograda žandarja djala. Tako se vlada iz pohlepe, veliko število ljudstva imeti, zamota v zaderge, da ene svojih poglavitnih dolžnost opravljati ne more, deželno ljudstvo namreč zlotvorov (hudodelnikov) varovati. — Zdej se še le v djanju kaže modrost tiste postave, ki ni pripustila brez potrebne ga premoženja v zakon stopiti, in v vinskih goricah se naseliti.

Pete zapovedi potreba se iz rečenega kaže; vendar bi se gori imenovanj naselitvi na enkrat z vratom zakreniti ne smelo, kakor nekteri poglavarji mislijo, ki nektere teh revežev tu in tam iz gorice preganjati dajo. Župan pride, ga prežene enkrat, dvakrat, — tretjikrat se že naveliča in ga puští. Treba je naj prej zamašiti cuzinec, iz katerega to zlo slezi, in potem še le posnažiti jarek. Tak cuzinec so na Dolenskem iz straha od vojašine storjeni prepisi iz očeta na sina. Doleneec je reven, kajti na osmini, in še clo na šestnajstini večkrat velika družina živi, ki od samega domačega pridela nikakor živeti ne more. Oče gleda tedej, da si naj starejega sina doma priderži, ki mu doma dela, dokler on od drugod, ko žbela v košnico, domú živeža nosi. Da mu ga pa k vojašini ne vzemejo, da prepisati na-nj po napotku gosposke. Tako stopi gospodarstvo iz komej 40 lét starega očeta, ki se ga v sercu še neodreče, na 17 ali 18 lét starega sina. Sin se oženi in ta dvoja družina živi kako leto ali dve v miru. Po tem se vname plamen prepíra, sovraža, kletve in bojenice. Uzrokov, ki k temu dajejo povod, jih je zadosti: goreča želja očeta še naprej gospodariti, za majnsi otroke skerbeti, in si kaj boljega privošiti i. t. d. Da je temu tako, vejo dobro komisije, v ktere se starši večkrat s kervavimi glavami pritoževat hodijo. V takih krajih bi tedej kazalo naj starejega sina tudi brez prepisa vojaščine osloboditi. Ta reč zasluži gotovo vso vladno pozornost.

J. Kobe.

Pregled jugoslavenskiga slovstva.

Slovstvo jugoslavensko močno napreduje. Pregled na svitlo dajanih knjig nam to očitno dokazuje. Na polju jugoslavenskim sopet zagledamo:

Bukvica Jugoslavenska srpsko-laškimi črkami, i z barjakom Slavena od A. Stojkovića u Terstu. — Pretres svrhu prvenstva Apostola S. Petra. Troškom mlade družbe jugoslavenske tiskano u Zagrebu. — Poslanica epistula S. Petra Biskupima Pijemonta (Laške) od jugoslavenske družbe u Terstu, i tu tiskano. — Kula Gjurisića i Čardak Aleksića 1847 god. Od Vladike Crnogorskoga, jugoslavenskim srpskim črkami u Beču

tiskano. — Lažni Car Šćepan Mali, Povjestno zbitije 18 vijeka. Pjesmotvorje u 5 činah. Od Vladike Crnogorskoga, sa izvornim pismom od Igumna Mrkojecića kamenopisano. U Jugoslaviji srpskim črkami izdao A. Stojković u Terstu.

Novičar iz Krajskiga.

Ravno zdaj se preklada leseni tlak (flašter) na Dunajskih ulicah v Ljubljani; okoli 170 štirjaških sežnjev ga je že preloženiga. V letu 1844 je pervikrat na ti cesti v Ljubljani g. Withalm leseni tlak z namočnimi 7 palcov visocimi, okroglimi hrastovimi količki razne debelosti položil, ki je brez popravljanja (tedaj čisto brez stroškov) terpel 6 let in pol. Taka dolga terpežnost na ti cesti, ktera med vsimi v Ljubljani pod teškimi vozovi vsak dan nar več terpi, je brez hvalnih besed nar očitniši dokaz stanovitosti tega tlaka. Res je scer, da je bil poslednji čas že zlo izvožen in jamičast — ali če pomislimo, da je čez 6 let brez poprave terpel, ko se je mogel poprejšni kamnitni z mnogimi stroški vsako leto popravljati in je vunder še pri vsem tem le malo časa dober bil, nam to očevidno spričuje dobroto Withalmoviga tlaka, kteriga štirjaški sežen je z vravnanjem ceste in v vsim skupej pervikrat 8 gold. veljal. Za preklado in popravo tega tlaka v novi stan je dovolil mestni odbor g. Withalmu za štirj. sežen 4 gold. in pa povračilo za potrebne nove količke. Ko se je stari tlak v pričo tukajšne c. k. stavne vradije razderl, se je veselo pokazalo, da le 5. del starih količkov ni za nobeno rabo več, vsi drugi bojo obrnjeni prav dobri, da bo novi tlak spet 5 let brez poprave terpel. C. k. stavna vradija je nanzanila to dobro skušnjo Withalmoviga tlaka vikšimu stavnimu vradstvu na Dunaj in ga priporočila za vse tiste kraje, kjer imajo hrastoviga lesa dosti in za ceste pripravniga kamnja manjka. In zares je tudi ministerstvo kupčije in deržavnih stavb ponudbo g. Withalmu na znanje dalo: ali bi ne hotel v Slavonii, kjer je obilo hrastja, za poskušnjo na cesti med Osekam in Diakovaram na 1 ali 2 milj. napravo imenovaniga tlaka prevzeti. Slišali smo, da tudi v Zagrebu in v Gorici se govori od naprave imenovaniga tlaka. — Po željah našiga župana g. dr. Burgerja, da bi se novi mestni magistrat, berž ko je mogoče, vstanovil in svoje opravila prevzel, so se zbrali preteklo sredo mestni odborniki v izredni zbor, in so po županijski postavi Ljublj. mesta volili županoviga namestnika in pa 5 magistratnih svetovavcov. Za županoviga namestnika je bil g. Miha Ambrož (z 20 glasovi med 24) izvoljen, — za magistratne svetovavce pa g. Samasa, g. Ambrož, g. dr. Melcer, g. dr. Ahačić in g. Holcer. In tako je mestna županija z magistratam vred gotova; zdaj še le bo mogla popolnoma začeti delavnost mestniga županijstva.

V Ljubljani je pred nekimi tedni en berač umerl, kteri je — kakor govoriča gré — zraven nekaj sreberniga denarja še za 1000 goldinarjev krajcarjev zapustil. Če tedaj ti 60.000 krajcarjev tehtamo, se nam teža čez 9 centov kaže, in če eniga zraven družiga podolgama položimo, dobimo 5000 čevljev ali 833 sežnjev in 2 čevlja dolgo rajdo, kar blizo daljavo Ljubljane doseže, ker en krajcar en pale v širokosti meri; — če bi se pa ti krajcarji eden na družiga po koncu postavili, bi dobili blizo visokost naših snežnikov; če bi jih po ravnim eniga na družiga gapoložili, bi dobili visokost čez 385 čevljev, to je, visokost Ljubljanskiga grada, ker tako 13 krajc. en pale meri. S temi krajcarji se bi še znal 166 čevljev dolg in 2 in pol čevlja širok tlak narediti, na kterim bi 222 vojakov v 2 versti brez posebne tesnobe stalo. — Po tem prerajtu se nam